

dokaj spretno in lahko obvladoval tehnične probleme. Napisal je veliko privlačne, elegantne glasbe, ki je po značaju blizu tradiciji pariškega konservatorija. Njegova dela izkazuje odlično poznavanje instrumentov, njegova instrumentacija pa je bogata in raznolika. Takšna raba sredstev je značilna zlasti za njegova komorna in koncertantna dela, napisal pa je tudi veliko klavirskih skladb. Uglasbil je nekaj baletov, saj je sam velik prijatelj baleta in številnih vodilnih koreografov. Njegovo operno ustvarjanje je zaznamovalo zlasti tesno sodelovanje z dramatikom Jeanom Anouilhom.

Sonate en concert za flavto, violončelo in klavir iz leta 1952 je očarljivo delo, ki za svojo elegantnostjo in navidezno lahkotnostjo skriva bolj kompleksno ozadje. Že sam naslov *Sonata v koncertu (Sonata en concert)* zgovorno pove, da skladba vsebinsko in oblikovno črpa iz sonatne oblike in koncertnega principa; posamezni instrumenti tu in tam izstopijo kot solisti ter se nato znova združijo v skupnem muziciranju. Skladatelj koncertantno situacijo kljub majhnemu številu udeležencev instrumentalistov zelo uspešno razrešuje; zlasti zanimivi so dialogi med flavto in violončelom. Priokus suite pa slušno zaokrožena skladba dobi, če sledimo razporedu posameznih »stavkov« znotraj nje; tu so *Preludij, Rigaudon, Andante, Intermezzo, Sicilienne, Largo* in *Gigue (Žiga)*. Reminiscence baročnega in romantičnega sloga v skladbi se pri Damasu tesno prepletajo, a ni mogoče reči, da gre za aluzijo na preteklost, temveč bolj za igro z njeno dediščino na svež in veder način.

Katarina Šter

MILENA LIPOVŠEK je z odliko diplomirala na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu prof. Fedje Rupla, pri katerem je leta 2004, z izvedbo Francaixovega koncerta za flavto in orkester, zaključila tudi podiplomski študij. Izpopolnjevala se je na mojstrskih tečajih pri Michaelu Koflerju, Davidu Nicholsonu, Ireni Grafenauer in Felixu Rengliju. Do sedaj je sodelovala z orkestrom Opere in baleta SNG v Ljubljani, s komornim orkestrom Camerata Labacensis, komornim orkestrom Mahler chamber orchestra, z orkestrom Mariborske filharmonije in z državnim

filharmoničnim orkestrom OSESP Sao Paolo. Je članica kvarteta flavt – Flavte Brez meja in tria Opus 3, redno deluje tudi v drugih komornih zasedbah. Kot solistka ali v komorni skupini je nastopila v okviru različnih festivalov v Evropi in Južni Ameriki in vodila mojstrske tečaje v Braziliji in Sloveniji. Milena je od leta 1999 soloflavtistka v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija. Poučuje na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani in Srednji glasbeni šoli v Celju.

Violončelist **IGOR MITROVIČ**, diplomant Akademije za glasbo v Ljubljani, iz razreda prof. Miloša Mlejnika, se je po študiju v Ljubljani izpopolnjeval na Akademiji za glasbo v Baslu pri Antoniu Menesesu in Walterju Levinu. V letu 1987 je Igor prejel drugo nagrado na Tekmovanju mladih umetnikov v Zagrebu. Redno se izpopolnjuje in udeležuje mojstrskih tečajev (Daniel Šafran, Janoš Štarker, Boris Pergamenščikov ...), do sedaj je sodeloval že s številnimi priznanimi glasbenimi ustvarjalci, krstno izvedel in posnel več skladb slovenskih in tujih skladateljev, od leta 1994 pa je tudi soloviolončelist Simfonikov RTV Slovenija. Poučuje na Deželnem konservatoriju v Celovcu.

ALEKSANDAR SERDAR, Beograjec, je diplomant Umetniške akademije v Novem Sadu, v letu 1991 je po petih letih študija z Leonom Fleischerjem zaključil tudi magisterij na Konservatoriju za glasbo Peabody v Baltimoru in se kasneje izpopolnjeval pri Sergiu Perticaroli na Akademiji Santa Cecilia v Rimu. Je dobitnik številnih mednarodnih nagrad, med katerimi so tudi nagrada Monza, Carlo Zecchi, Vercelli, Arthur Rubinstein in druge. Aleksandar je do sedaj koncertiral že na vseh kontinentih sveta in navduševal občinstvo vse od Italije, Hrvaške, Srbije, Bolgarije, Romunije, do azijskih držav ter Severne in Južne Amerike. Koncertiral je že s številnimi orkestri, kot so Filharmoniki iz Dresdna, Münchenska filharmonija, Filharmoniki iz San Joseja, Cincinnatija, Beograda, Zagreba, Aten, s komornim orkestrom Santa Cecilia, z Izraelskim komornim orkestrom in drugimi, ter z dirigenti, kot so Marcello Viotti, Erich Kunzel, Emil Tabakov, Mendi Rodan, Jean-Claude Casadesus, Milan Natchev in Jeansuk Kahidze. Izdal je dve zgoščenki v okviru založbe EMI Classics.

NAPOVEDUJEMO:

...
KOMORNI CIKEL – 4. ABONMAJSKI KONCERT
Petek, 9. marec 2007, ob 19.30,
Dvorana Union Maribor
MARIJANA LIPOVŠEK –
MEZZOSOPRAN

ALFRED BURGSTALLER – BAS
ANTHONY SPIRI – KLAVIR

Spored: H. Purcell, C. Monteverdi, G. Carissimi,
G. Caccini, G. Paisiello,
P. I. Čajkovski, M. Lipovšek, A. Dvořak

...
CIKEL ZA MLADE – 5. ABONMAJSKI KONCERT
Četrtek, 22. marec 2007, ob 18. uri,
Dvorana Union Maribor
VEČER RENESANČNE GLASBE
VOKALNA SKUPINA CANTICUM

JOŽE FÜRST dirigent in umetniški vodja
Spored: G. P. da Palestrina, J. P. Gallus,
O. di Lasso, C. Monteverdi, C. G. da Venosa

...
CIKEL ORKESTRSKIH KONCERTOV
»MARIBORSKA FILHARMONIJA« –
5. ABONMAJSKI KONCERT
Petek, 30. marec 2007, ob 19.30,
Dvorana Union Maribor
MOSKOVSKA FILHARMONIJA

YURI SIMONOV dirigent
Solistka: NATALIA TROULL – klavir
Spored: N. R. Korsakov, S. Rahmaninov,
M. Musorgski

...
VLJUDNO PROSIMO, DA PRED KONCERTOM
IZKLJUČITE MOBILNE TELEFONE IN VSE
NAPRAVE, KI ODDAJAJO ZVOČNE SIGNALE.

...
UGODNO PARKIRANJE
V GARAŽNI HIŠI F.CITY
Garažna hiša F City (ki je v neposredni bližini Narodnega doma) vsem obiskovalcem prireditve Narodnega doma Maribor nudi parkiranje po posebni ceni, **1,50 €**, ki velja od ponedeljka do petka med 18.00 in 24.00 uro ter v soboto in nedeljo med 16.00 in 24.00 uro. Popust lahko uveljavite s kuponom, ki ga prejmete pri receptorski službi, ter z dnevno ali abonentsko vstopnico.

CIKEL KOMORNIH KONCERTOV

KONCERTNA POSLOVALNICA
◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

3. ABONMAJSKI KONCERT

Torek, 27. februar 2007, ob 19.30, Dvorana Union Maribor

MILENA LIPOVŠEK
(FLAVTA)

IGOR MITROVIČ
(VIOLONČELO)

ALEKSANDAR SERDAR
(KLAVIR)

Informacije in prodaja vstopnic: Narodni dom Maribor, Ulica kneza Koclja 9,
2000 Maribor, vsak delavnik od 9. do 17. ure, v soboto od 10. do 12. ure
ter uro pred koncertom v Dvorani Union v Mariboru.
Tel. 02 229 40 11; 02 229 40 50; 040 744 122; 031 479 000

Koncert sta podprla Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Maribor

SPORED

CARL CZERNY:

Fantasia concertante za klavir, flavto in violončelo, op. 256

BOHUSLAV MARTINŮ:

Trio za flavto, violončelo in klavir, H 300

Poco allegretto

Adagio

Andante – Allegretto scherzando

* * *

CARL MARIA VON WEBER:

Trio v g-molu, op. 63

Allegro moderato

Scherzo: Allegro vivace

Schäfers Klage (Pastirjeva tožba): Andante

espressivo

Finale: Allegro

JEAN-MICHEL DAMASE:

Sonate en Concert za flavto, violončelo in klavir

Avstrijski klavirski učitelj, skladatelj, pianist, zgodovinar in teoretik **Carl Czerny** je v očeh nekaterih svojih rojakov ter v glasbenem zgodovinopisju dolgo časa veljal za lik sicer dobrega glasbenega pedagoga, ki je proizvajal neskončno število del brez navdiha. Nekateri drugi pa so ga nadvse cenili (npr. Liszt ali Chopin). Veliko njegovih tehničnih vaj sodi v železni repertoar pianistov, večina njegovih del pa je danes pozabljenih. Njegova teoretska dela nam ponujajo pomemben vpogled v glasbene zvrsti in izvajalsko prakso njegovega časa, bil pa je tudi nadvse pomemben posrednik Beethovnovne zapuščine mlajšim rodovom.

Carl je bil edini sin glasbenika Wenzla Czernyja, ki si je na Dunaju služil kruh s poučevanjem glasbe in popraviljanjem klavirjev. Že zelo zgodaj ga je oče začel učiti klavir in tako je pri desetih letih čisto in tekoče igral skoraj vsa Mozartova in Clementijeva klavirska dela. Pri sedmih letih je začel tudi skladati. Prek enega svojih učiteljev se je seznanil z Beethovnom, ki se je zanj živo zanimal in mu ponudil klavirski pouk. Učne ure so se nehale po dobrem letu (1802), saj se je moral Beethoven posvetiti komponiranju, Carlov oče pa ni mogel zanemariti svojih učnih ur, da bi peljal sina k velikemu mojstru. Kljub temu sta skladatelja ostala povezana; Beethoven je mlademu glasbeniku dajal v poskusno branje svoja nova dela ter mu zaupal pripravo klavirskega izvlečka partiture *Fidelía*.

Že od leta 1800 je Czerny nastopal kot koncertni pianist, zaslovel pa je z interpretacijo Beethovnovih del, ki jih je domnevno vsa lahko igral na pamet. Čeprav so ga kritiki nadvse hvalili, se nikoli ni podal v pianistično kariero. Uredil je že vse potrebno za koncertno turnejo leta 1805, Beethoven mu je napisal sijajno spričevalo, vendar se mu je zazdelo, da mu manjka »tisto briljantno, preračunljivo šarlatanstvo, ki je po navadi bistveni del opreme potujočega virtuoz«. Takrat se je očitno tudi odločil, da ne bo nikoli potujoči virtuoz, ter se osredotočil na poučevanje in komponiranje.

Leta 1810 se je seznanil s Clementijem in z njegovimi metodami poučevanja ter se jih tudi sam posluževal. Že kot petnajstletnik je imel okrog sebe vedno velik krog učencev. Učil je od jutra do večera; med njegovimi učenci je bilo tudi nekaj najslavnejših pianistov (npr. Liszt).

Uspešno kariero poučevanja je zaključil leta 1836 ter se posvetil komponiranju. Prvih deset opusov (1818–1819) ter priredbe del drugih skladateljev so mu zaradi svoje priljubljenosti utrlj pot med založnike ter mu omogočili soliden zaslužek. Sam je svoja dela razvrstil v štiri skupine: vaje in študije, lahke skladbe za učence, briljantne koncertne skladbe ter resna glasba. Poleg ok. 100 tehničnih študij je Czerny objavil še klavirske sonate in sonatine ter na stotine krajših del, večinoma klavirskih priredb. Pisal je tudi simfonično in komorno glasbo.

Poznane so tudi njegove t. i. razprave in šole, v katerih pedagogiko povezuje z razmišljanji o tedanji izvajalski praksi in glasbeni kulturi. Prvo od njegovih štirih najpomembnejših pedagoških del je *Fantasia-Schule*, opp. 200 in 300, kjer uporablja stilizirane modele in »sistematičen« pristop k improvizaciji. *Schule des Fugenspiels*, op. 400, je zasnovana kot študija polifonega igranja za pianiste. Njegovo najpomembnejše delo, *Pianoforte-Schule*, op. 500, pa pokriva izjemno širok nabor snovi: improvizacijo, transpozicijo, branje partitur, koncertni bonton ter vzdrževanje klavirja. V navodilih za skladatelje, *Schule der praktischen Tonsetzkunst*, op. 600, se Czerny zopet vrne k modelom oblik in opisovanju sloga. Njegova dela razkrivajo poleg učitelja in virtuozta tudi umetnika z veliko mero okusa, strasti, občutljivosti, dramatičnosti in celo samote: razpeta so med klasično tradicijo in zgodnji romantizem. Improvizacijsko obliko, ki ji je posvetil eno svoje pedagoško delo, pa je v skladbi *Fantasia concertante* preizkusil tudi sam – v komorni zasedbi, kjer se klavirju v koncertnih dialogih pridružita še flavta in violončelo.

Bohuslav Martinů, eden največjih čeških skladateljev in 'klasik' 20. stoletja, se je rodil v vasi Polička na Češkem. Že zelo zgodaj je pokazal velike glasbene talente in njegovi sovaščani so mu z nabirko finančnih sredstev omogočili študij v Pragi. Tam je na konservatoriju najprej študiral violino, vendar ga je bolj zanimalo komponiranje. Ker se ni mogel prilagoditi akademskemu načinu življenja, konservatorija ni dokončal. Za kratek čas se je učil pri Josephu Suku in igral v orkestru. Leta 1923 pa je s pomočjo štipendije odšel v Pariz študirat z Albertom Rousselom; tam je ostal do druge svetovne vojne. Med

leti 1941 in 1953 je bival v ZDA, kjer je na različnih univerzah in glasbenih visokih šolah poučeval kompozicijo. Po drugi svetovni vojni se je večkrat vrnil v Evropo, od leta 1954 pa je živel med Francijo, Italijo in Švico. Martinů je bil izjemno plodovit skladatelj, ki se je loteval najrazličnejših glasbenih zvrsti in oblik. Pisal je opere, oratorije, simfonije, komorna dela, balete in klavirsko glasbo. Usoda njegovih del ga nikoli ni zanimala: ko so bila napisana, se ni več vračal k njim. Zato sta kakovost in slog od skladbe do skladbe različna. V 30-ih letih je začel vse večkrat uporabljati glasbeni material čeških ljudskih pesmi; v domovini zaradi povojnih političnih razmer ni več hotel živeti, čeprav ga je mučilo domotožje. Češki glasbeni vplivi ter odmevi njegovega življenja v Parizu, kjer sta ga zaznamovala Debussy in Stravinsky, se kažejo tudi v njegovih triih za flavto, godalni instrument in klavir.

Trio za flavto, violončelo in klavir je nastal v ameriškem 'izgnanstvu' leta 1944. Začne se ognjevito, z uporabo tonov padajoče lestvice, v teksturi pa je vendarle precej prosojen. Violončelo predstavi nov tematski element, ki se sekvenčno razvija, potem pa se vrne uvodna tema in popelje stavek v vznemirljiv zaključek. Klavir naznani začetek drugega, počasnega stavka; kasneje se mu pridruži flavta, violončelo pa ju spremlja s kratkimi staccati. Flavta in violončelo se nato prepleteta v globoko občuteno glasbo, s katero se pred končno umiritvijo zlije še zvok klavirja. Uvod tretjega stavka je Martinů zaupal flavti; za njim se razvije živahen finale, ki pred vrnitvijo v *scherzando* prinese tudi nekaj trenutkov lirične sprostitve.

Skladatelj, dirigent, kritik in pianist **Carl Maria von Weber** je bil prototip glasbenika – kritika 19. stoletja, ki je v svojih delih, besedah in izvajalskih prizadevanjih promoviral umetnost in v miselnosti meščanstva skušal zbuditi pravi odnos do nje. Njegove prispevke k samospemu, zborovski in klavirski glasbi so sodobniki nadvse cenili, njegovo raziskovanje zvoka in orkestracije pa je obogatilo paleta glasbenih zvočnosti. Z velikanskim uspehom opere *Der Freischütz (Čarostrelca)* je postal vodilna osebnost nemške opere v 20-ih letih 19. stoletja in zaslovel tudi izven nemških meja ter zaznamoval skla-

datelje naslednjih generacij. Dejstvo pa je, da je to delo skladatelju prineslo prav toliko škode kot koristi; zaradi svoje izjemne priljubljenosti je zasenčilo skoraj vsa druga Webrova dela. Enostransko osredotočanje na Webra kot skladatelja *Čarostrelca* lahko popači podobo skladatelja, ki se sicer ni ukvarjal samo in predvsem z opero. Weber je bil glasbenik, ki je uspešno kombiniral kompozicijo različnih žanrov ter njihovo izvedbo, estetsko refleksijo in kritiko, poleg tega pa je imel neverjetne dirigentske in organizacijske sposobnosti. V njegovem ustvarjanju se zrcalijo tudi različna kulturna in družbena okolja v nemško govorečem svetu tega časa, saj sta mu kruh rezala enkrat aristokracija drugič meščanstvo. Bil je sodobnik dunajske klasike, vendar analitični postopki, ki jih lahko bolj ali manj uspešno apliciramo npr. na Beethovnovno glasbo, pri Webru odpovejo. Tematsko delo v beethovnovskem smislu se mu zdi drobljenje celote; v glasbi išče enotnost in jasnost, njeno dramatično vsebino pa predstavlja igra širših kontrastnih zvočnosti. Njegova instrumentalna glasba izkazuje sledi vokalnih in dramatičnih del; Weber poudarja predvsem melodično linijo, njegov pristop je homofon, čeprav v njegovem opusu zlasti v izpeljavah in kodah zasledimo tudi nekaj kontrapunktskih pasaž. Velikokrat se poslužuje tudi plesnih in punktiranih ritmov ter nenavadnih harmonskih preobratov.

Začetki *Tria v g-molu* segajo v pomlad leta 1818, ko je Weber živel kot Kapellmeister na dresdenskem dvoru ter si prizadeval za uresničitev svojega življenjskega ideala: vzpostavitev nemške opere. Pri tem sta ga ovirali nasprotujoča stran italijanskih operistov, ki so imeli močno zaslonbo in podporo na dvoru, ter bolezen – tuberkuloza, ki ga je osem let kasneje tudi pokopala. Zaradi zahtev gledališča in naročil za skladbe je delo s *Triom* odložil; stanje pa se mu je le še slabšalo. Nasprotovanja njegovi glasbi so ga spravljala v depresijo, bolezen ga je priklenila na posteljo, v tem času pa je izgubil tudi novorojeno hčerko. Tako telesno kot duševno je bil skoraj popolnoma strt in šele poletje 1819 je prineslo nekaj oddiha. Zdravstveno si je nekoliko opomogel in v svoji poletni hišici na deželi v enem mesecu napisal večje število skladb, med njimi tudi *Trio v g-molu, op. 63*, ki je zaradi svoje dramatične narave in neobičajnih oblikovnih rešitev izrazilo osebno delo. Prvi stavek je zasnovan v

neke vrste sonatni obliki; v izpeljavi, ki se začne z drugo temo, Weber med seboj sooča komplementarne in kontrastne glasbene ideje. Repriza prinese prvo in drugo temo v zamenjanem vrstnem redu; zgoščena izpeljava ima teleološke konotacije in v zadnjih delih stavka teži h katarzi. Weber je počasne in finalne stavke velikokrat pisal pred prvim sonatnim stavkom; tako je bil *Andante* morda napisan že leta 1815 v Pragi za amaterskega čelista Jungha.

V *Triu* je spevni stavek v Webru posebno ljubi obliki variacij naslovljen kot *Pastirjeva tožba*. Navidezna ljudska motivika tega stavka je bolj kot aluzija na obstoječo ljudsko pesem sugestija razpoloženja. Kontrastne tonalite v tem stavku imajo dramatičen učinek; iz B-dura se tožba sunkovito premakne v D-dur.

V plesnem *Scherzu* si stojita nasproti močna, udarna tema, ter graciozen valček za flavto, ki je čisto 'webrovski' – še zlasti zaradi domiselno pisanega dueta flavte in klavirja, ki se odvija nad skoraj kitarsko spremljavo violončela. V zadnjem stavku, v katerem lahko vidimo obliko sonatnega stavka ali pa celo rondo, so gonilo glasbenega toka zopet kontrastne glasbene ideje, ki napetost dramatičnega dogajanja ohranjajo prav do konca.

Francoski skladatelj in pianist **Jean-Michel Damase** se je rodil leta 1928 v Bordeauxu v glasbeni družini – njegova mati je bila harfistka Micheline Kahn. Tudi Jean-Michel je že kmalu opozoril nase s svojim glasbenim talentom. Pri petih letih se je začel učiti klavir in kontrapunkt, komponirati pa je začel že pri devetih letih, ko je srečal pisateljico Colette in uglasbil nekaj njenih pesmi. Leta 1940 je postal Cortotov učenec na Ecole Normale de Musique v Parizu, naslednje leto pa je že začel obiskovati klavirske ure na pariškem konservatoriju. Leta 1943 je nepričakovano dobil prvo nagrado konservatorija za klavirsko igro. Kasneje je začel tudi s študijem kompozicije, harmonijo in kontrapunkt pa je študiral pri Dupréju. Pri devetnajstih mu je njegov *Quintet* prinesel prvo nagrado za kompozicijo, leta 1947 pa je dobil tudi t. i. Prix de Rome, slovito nagrado konservatorija za kompozicijo. V tem času je vseskozi uspešno nastopal kot pianist.

Damase je kompozicijsko dozorel že zelo zgodaj, zato je